

TELEGRAFUL ROMÂN

Nr. 4.

ANULU XXV.

Sibiu 1325 Ianuaru 1877.

Telegraful este dinminea și Joi, la fiecare două săptămâni cu adăsură Foisidrei — Prenumeratiunea se face în Sibiu la expeditor a foiei, preț afara la 3 r. poste cu bani ga'ta prin scrisori francate, adresate către expeditor. Prețulu pnenumeratiunei pentru Sibiu este preț anu 7 fl. v. a. iar preț o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

trajeclalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia preț anu 8 fl. și preț o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țări străine preț anu 12 $\frac{1}{2}$ anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru întâia oră cu 7 cr. și rulu, pentru a două oră cu 5 $\frac{1}{2}$ cr. și pentru a treia repetiție cu 3 $\frac{1}{2}$ cr. v. a.

Quid nunc ?

Actulu primu alu comediei inscenate în Constantinopole prin diplomația europeană s'a terminatu.

Conferinția, dela care se așteptă pacificarea orientulu cu turculu, s'a dizolvatu de sine fără nici unu rezultat pozitivu.

Cerbici'a turcului, pe care se dedase Europ'a a-lu considerá de moribundu, a demonstratu ca suntu ilusorie speranțele acelor'a, cari cugetau ca nodulu orientulu nu cu sabi'a, ci cu finele mâni ale diplomatiei se pôte deslegá,

Ignatieff *insotitu* de ambasadorii tuturoru poteriloru mari europene, cu buđiele umfate parasí astadi capital'a putredulu imperiu pagânu din Europ'a crestina, luându-si calea către casa spre Varn'a, si *sórtea* a dispusu, că cu acel'a-si bastimentu sa caletorésca si *deputatii juristiloru din Budapes'ta*, încântati de triumfulu reportatu între *noi loru consângeni*, de cari se *nesuescu* a-si legá *sórtea*, — că sa védia si ei istoriculu locu *Varn'a*. Dóra reminiscențiile din trecutulu li va mai calmá fantasi'a agitata prin seraiulu-Galat'a.

Viitoriulu celu mai de aprópe va dovedí, óre nomen et omenulu, *Alesandrulu* de astadi, pune-se va cu spadá la nedeslegaverulu nodu orientulu cá si Alesandru celu mare la nodulu gordicu? Si ca óre energie'a si cerbici'a neașteptata a padisiachului este adeveratulu eflussu alu poterei, séu este ultim'a licurire a stertului care si-a consumatu oleulu? Si va dovedí in fine, ca óre scen'a petrecuta in Constantinopole a fostu intr'ađeveru o comedia, séu preludiulu unei drame infiatóre, a cărei rezultate nu se potú precalcú?

Magiarii, judecandu-i dupa diurnalistic'a lorú, salta de bucuria pentru acestu „fiasco“ alu Rusiei — cum 'lu numescu ei, sustienendu ca conferinția a fostu o adeverata comedia inscenata de Europ'a a fostu a-nume spre *blamarea Rusiei*, ca diplomatii la vedere mergeau cu Rusi'a cá cu atátu mai siguru sa o duca pe ghiatia, ear' pe la spate incuragiau pe Turci'a cá sa respinga tóte propunerile conferinției si chiaru ultimátulu redusu la minimulu prețensiuniloru Europei, ba si despre aceea a fostu asigurata Turci'a, ca pentru acésta *palma* data Europei întregi, ea nu va subsumá seriosu, ea pentru formalitate 'si va revocá ambasadorii dela langa sultanulu, dar' si acésta e numai o comedia, padisiachulu li pôte dice fără nici o temere „cale buna“, — căci acésta Europ'a o primesce dela puterniculu Imperatu de unu gratiosu „la revedere“, apoi iera-si se voru *sarutá* si tóte voru fi bune.

Scopulu este ajunsu, Rusi'a este batuta la méssa verde si *isolata* de tóta lumea, ear' interesele Ungariei suntu mai asigurate cá ori-cândulu dela erumperea resbelulu orientulu.

Nu ne arogámu aerulu de diplomatu, cá căti-va din redactorii din Budapes'ta, dar' cu tóte acestea, ori dóra chiaru pentru acésta nutrimu mai mare respectu către acelu malum necessarium care constá nenumerate milióne statelorú si se numescu diplomatia, decâtu se fimu de acordulu in asta privinția cu diurnalele magiare.

O Europa c r e s t i n a, care între-

punendu-se pentru interesele umanitare ale milionelor de *crestini* masacrati prin minoritatea musulmana, pururea perfida, si cá atare necapabila de tolerantia, de dreptate, de egalitate si de reforme reclamata prin civilizatiune, — aru suferí cá se fia derisa, si in urma lovitá de piciorulu prin barbarulu pagânu — in punitu, aru meritá disprețulu tuturoru ómeniloru de bine, aru meritá sa fia calcata de acelu barbaru séu altulu asemenea lui, pentru ca civilizatiunea atunci nu numai nu aru mai fi scopu, ci din contra, aru fi unu ce demoralizatoriu pentru omenime,

Noi privindu la tóte fasele prin cari a trecutulu caus'a orientala de cându este pusa la ordinea dilei, asiá combinâmu, ca Rusi'a, care pâna la conferinția erá banuita cu tendinția de cucerire, si din acestu motivu se considerá din partea Europei de autorulu secretu alu miscaminteloru din orientu, prin urmare intempinata cu neincredere, astadi este *justificata* naintea Europei. Ea la méssa verde a doveditu o moderatiune, ba o abnegatiune chiaru surprindatória, pentru realizarea pácei din pasu in pasu a facutu concessiuni, pâna in fine s'a facutu aperiatoriu memorandulu lui Andrássey fatia de turcu care la tempulu seu 'lu acceptase, acum'a inse si pe acel'a l'a respinsu, ca Rusi'a, care cu tactic'a sea a sciutu conduce tréb'a acolo, de reprezentantele celu mai resolute contrariu alu seu, si aperiatoriu alu Turciei, Salisbury, a *constatatu* ca: *pentru tinent'a respundatória a Turciei conferinția nu mai are base comune posibile de a fi discutate*, si ca pentru acésta tóte *puterile mari si-au revocatu ambasadorii din Constantinopole*, Rusi'a, care le-a sciutu esoperá acestea si a convinge pe Europ'a ca Turci'a nu merita de a-i vení intr'ajutoriu pentru sustienerea institutiuniloru se — *este astadi mai siguru de reiesire cá ori cându*, — si cuvintele lui Ignatieff, rostite in ultim'a siedinția a conferinției cu consimțulu colegiloru sei, ca adeca: *elu constatăca ca Rusi'a a facutu totu ce a fostu posibilu pentru sustienerea pácei, deci pentru urmárele ce voru rezultá din nereiesirea încercárilor de pace face pe Turci'a respundatória*. — au insemnate mai ponderósa de cátu i atribuiescu diurnalele magiare.

Noi credemu astadi ca *resbelulu între rusi si t. rci. e neevitabilu*.

Resultatulu resbelulu? cine s'aru incumetá astadi, mai cu séma dupa esperinția din resbelulu franco-germánulu a-lu prognosticá? Acel'a este in mán'a lui Ddieu.

Dar' combinându tóte cele de combinatu, omulu nepreocupatu trebuie sa presupuna ca turculu, cu provincii rescutate, cu financie ruinate, cu armat'a reu nutrita si diecimata, fatia de Rusi'a care afara de aceea, ca posiede o armata mai mare, tóte aceste calamitáti nu le simte, — va trebú sa devina batutu.

Noi mai credemu inca si aceea, ca Rusi'a in butulu diurnalisticiei magiare este siguru de aliantia unei, si in casu de necesitate a lorú două puteri mari, si căte-va staturile mici din orientu; ier' din contra portarea Turciei a facutu imposibilu aliantia activa a vreunei puteri mari europene cu dens'a, la amenințările Europei ea a respunsu diplomatiei cu „cale buna.“

Rusi'a deocamdata n'are trebuintia de anectári teritoriali, pentru

dens'a e de ajunsu cá sa elibereze pe crestini de sub jugulu turcescu, si sa formeze câte-va state independinti séu si chiaru suzerane in orientu.

In acestu casu Europ'a n'are cuventu sa se amestece in tréb'a beligerantiloru.

Ei dar' viitoriulu si gratitudinea crestiniloru eliberati o va ajutá pe ea cá sa-si realizeze scopulu in viitoriu, si atunci o pôte ajunge nemesea pe Europ'a, carea nu se folosesce de ocasiunea binevenita cá sa nu lase pe rusu a *trece de eschisivulu amiculu si eliberatoriu alu crestiniloru implatulu prin barbarii asiatici*.

Si ce facemu noi — statulu nostru pentru evitarea acestui periculu?

Dupa modest'a nóstra parere chiaru contrariulu dela aceea ce aru trebú sa facemu.

Déca nu pôte jacea in interesulu patriei nóstre cá sa mergemu mán'a in mán'a cu rusulu intru rangiarea sortiei crestiniloru in orientu, si cá in fine sa avemu si noi parte de remuneratiunea ce va rezultá din aceea, celu putienu intru castigarea simpatiei si increderii popóreloru din orientu, — *adeveratulu patriotismu* aru pretinde cá celu putienu sa remanemu *deplinu neutralu*, sa respectámu de-o potrive pe ambii beligeranti, si cu deosebire sa nu insultámu pe Rusi'a si sa nu-i provocámu poff'a de resbunare asup'ra țierei nóstre.

La noi inse atátu in parlamentulu cata si prin diurnalele jidano-magiare, necontentitu se adóra virtutele caláiloru țierei nóstre de odinioára, a turciloru, pe cari magiarii acum i-au aflatu ca li suntu frati, *sórtea patriei nóstre o legámu de sórtea lorú*, — ear' de alta parte Russulu cu tóte ca-lu numescu „Colosulu dela nordu“ e luatulu in nume de batjocura, elu este caláulu civilizatiunei si a totu ce nu este slavu, este prototipulu betiei si alu crudimei, este diavolu incarnatu pe langa nevinovatulu angeru de turcu.

Cine aru cutezá sa dica numai unu cuventu favoritoriu pentru acelu barbaru, vai de elu, acel'a este inimiculu patriei!

In acestu intielesu se agitáca pe tudinea, prin birturi, prin adunările municipieloru, prin diurnalistic'a, si chiaru prin rostulu idolului plebei — alu lui Kossuth.

Acésta nu este politica sanetósa, acest'a este unu deliriu, care pôte avé urmári fórté triste.

Guvernulu la tóte acestea tace, tace pentruca 'si teme popularitatea.

Ba mai multu guvernulu, déca *din punctu de vedere constitutiunalu*, — cum se dice, nu pôte impedecá, demonstratiunea, — prin aceea ca permite a se presentá in corpore la ambasadorulu seu in Constantinopole, si acolo a se insulfeti prin fostulu ministru — fiu alu ambasadorelui — incuragiéca pre deputatiunea studentiloru magiari dela universitate pestana intru executarea demonstratiunei inscenate in contr'a lui si in contr'a Rusiei, carea fără a fi trasa celu putienu prin diurnalistic'a la dare de séma, se incumeta a vorbí in *numele natiunei magiare* dela care n'are mandatulu.

Sufere cá generalulu Klapka si alti civi ungari sa demonstreze prin Constantinopole, si sa faca servitiu turciloru atunci, cându elu 'si revocá ambasadorulu de acolo.

Ei bine! omu cu mintea la locu

in situatiunea nóstra pôte aflá de intielépta o astfelu de politica?

Magiarii nostri vedu, pentruca nu potú sa nu véda, cá ór'a turcului a batutu in Europ'a, si vedu, pentruca iera *trebuie sa védia*, ca aliatii lorú naturali suntu *acasa in patria* si in vecini, si ei umbla dupa potcove de cai morti pe la Constantinopole, pe la neimpacaverulu inimicu alu crestinismulu, ear' pe vecini si pe cesti de acasa nu numai i-negléga, ci prin denunciári false, apostrofári nedemne si suspiciónári i-vatema pâna la inima, tragandu-le la indoieála curatulu lorú patriotismu.

Este acésta unu lucru intieleptu? Vai de elu!

Intre cele mai mari incordári între ambele părți ale monarchiei, candu țier'a are lipsa de tóta poterea sea cá sa reiesá fatia de Cislaítani'a, care fatia de Ungari'a pune la o parte tóte divergintiile interne *si este un'a*, ce facu magiarii nostri?

Unic'a legatura sincera mai este între aceste două state: *Sacratissim'a persóna a Domnitorulu si dinasti'a Lui*.

Unu orasiu mare, puru magiaru, cérca prin Itali'a pe uniculu inimicu neimpacatu alu acelu Prégratiosu Domnitoriu — pe *Kossuth* si in *unanimitate*, cu partid'a guvernulu cu totu, *lu alege deputatu in camera*.

Elu vine cu scrisóreá si li multimesce pentru onóre, inse din *cunoscutele-i motive* nu primesce mandatulu, pentru cá pâna la mórté sá remána fidelu „*acelorú mominte sublím'e*“ din viéti'a Ungariei, (va sá dica detronisarea dinastiei habsburgice) dar' o mai repetiesce si apriatu, cá elu, *nu pôte fi nici candu suditulú dinastiei habsburgice comune Austriei si Ungariei*.

Se multimescu alegatorii cu acésta?

Nu! precum se vede lorú li trebuie pe Kossuth si cu acésta programa.

Tramitu o deputatiune de 101 membrii in Itali'a cá sá-lu induplece a veni acasa.

Pe deputatiune o primescu cu mari ovatiuni pe la tóte statiunile si in Budapes'ta, in cátu aci a trebuitu se intrevina si poliția.

Multimea adunata in giurulu garei pentru primirea celorú ce voru se aduca acasa pe Kossuth, dupa cum scrie „*Pesti Napló*“, observa pe M. Sa Regele, care tocma atunci trecea pe langa dens'a si-i striga „*Éljen*“!

Se arangiezá mare banchetu in onórea deputatiunei in Budapes'ta, acolo primulú toastu se redicá pentru M. Sa, alu doilea pentru Kossuth.

E bine! Ce va sá dica acésta? Nemicu altu de catu demonstratiune!

Dar' in contr'a cui demonstratiune?

Este acésta tactu! este acésta sa nu dicemu loialitate dar' buna cuviinția? Astfelu de lucruri reclama interesele si critic'a stare a patriei nóstre?

Suntu fapte cari nu se potú destulu condamá!

Eata aci au ajunsu magiarii nostri condusi prin o diurnalistic'a manuita in cea mai mare parte a sea de renegati si de jidani!

Asia nu este bine fratiloru magiari, ast'a nu pôte produce nici unu bine pentru biéta patria nóstra!

La intrarea in alu XXV anu.

(Urmare.)

Anulu 1864 este pentru „Tel. Rom.” o adeverata continuare a anului precedentu.

In prevederea schimbărilor ce aveau sa se faca recomanda românilor din Ungari'a ce eră de facutu la redeschiderea dietei ung. amanate din 1861 (Nr. 2). Discuta asupra organizării Ungariei (Nr. 80. 81). Aprecieza sistemele ce vinu in diuaristica la ordinea dilei etc. (Nr. 4, 5, 6.); rezultatele parlamentarismului (Nr. 13), tacseza legea pentru limbi (Nr. 13) si arata cum se aplica in pracsă (Nr. 32); iera in nr.ii 33, 34 si 35 combate parerea exprimata in „Kol. Közl.” ca proportiunea proprietății de pamentu in Transilvani'a aru fi in mânilor magiariloru si secuiloru, dândune urmatoriu rezultat: din 9,985,967 juguri pamentu productiv in *Ardealu* pre partea românilor se vine 1,817,224 aratura, fenatie, vinetie si arundinetu, 508,858 jug. pasiune si 1,217,771 jug. padure, la olalta 3,543,953 juguri. Pe partea magiaro-secuiasca se vine aratura etc. 2,393,665 jug.; pasiune 521,568 jug. padure 2,561,084 jug.; la olalta. Pe partea sasésca aratura etc. 507,564 jug.; pasiune 133,971 jug. si padure 354,150 jug. la olalta 995,685. Din calculii acesti'a cari nu ni se paru destulu de exacti nu s'a subtrasu 1) dominiile fiscale 2) cele dōne regimente foste granitieresce si partea romăna a husariloru granitieri si alte dominie, cari pe usioru socotite vinu la 1,350,000 jug. trecute in socotēl'a magiara secuia. Subtragendu-se aceste din posesiunea magiaro-secuia remăne 4,096,317 jug. Va se dica calculatu crestinesce sum'a de mai susu are sa mai crésca deca nu mai multu, celu putienu atāt'a cătu posesiunea magiaro-secuia. Inregistrarea acestoru date o găsimu fōrte momentuōsa, pentru ca ea are insusirea de a astupă gurile aceluor ce spunu la lumea care nu cunōce referintiele nōstre mai de aprōpe, ca romānii suntu o natiunalitate de proletari.)*

In mijloculu desbateriloru dietali din sal'a dela „imperatulu Romaniloru“ in nr. 84 ne surprinde „Tel. Rom.” cu alta scire profetica, dara o profetia mai apropiata, despre venirea dualismului.

Trecemu asiā dara dela acestu anu la altulu, la anulu 1865, care aduce schimbări radicale in viēt'i'a de statu a monarchiei nōstre.

Intrandu in medias res amintimu indata ca in Nr. 39 vedemu reprodu su unu articulu dupa fōi'a federalistica „Zukunft“, carea spune ca dualismulu este la usia si ca in tōmn'a viitōre se va convocă o dieta tranna pentru a discută cestiunea uniunei Transilvaniei cu Ungari'a.

Va fi bine sa estragemu unele pasagie din articulu citatei foi, cu atāt'a mai vertosu, cu cătu aci ni se infatisieza o parere straina, dara in unele privintie asemenea politice celei urmate de fōi'a nōstra in vijeli'a constitutiunala ce atunci incepu a clocoti.

„Nu trebuie sa o spunemu noi romaniloru, ca priceperea dreptulu din partea magiariloru aru fi egala cu nimicirea drepturiloru de natiunalitate politica a romaniloru transilvani

„Suntemu siguri pe deplinu ca nu este nici unu romanu carele in privinti'a acēt'a aru cugetă altmintrea. Dar din nenorocire suntu romani, precum avuramu ocaziune a ne convinge, cari nu apretuescu de ajunsu apropiarea si marimea periculiloru, cu cari agitatiunea dualistica a magiariloru si a aliatiloru loru germani amenintia si autonomi'a Transilvaniei. Ei (romani) se provōca la ministeri'u că la o garantia pentru romanesculu *uti possidetis*; inse chiaru si deca mini-

*) Calculii de mai susu suntu unu productu alu conscriptiunei dela 1857.

steriulu Schmerling garantēza romaniloru venitoriulu dreptulu de statu transilvanu dela 1863, dar cine garantēza venitoriulu ministeriului Schmerling?!

„Romānii că politici buni dōr' nu potu trece cu vederea nici decātu ca esecutarea perfecta neconditionata a sistemulu de astadi este mai multu decātu cu indoiala si prin acēt'a e cu indoiēla si ca se voru putē privi, si deca da, cari din institutiunile de astadi s'aru putē privi asecurate de ori-ce modificatiune.

„Romānii prin un'a din institutiunile aceste, prin dieta, la parere si astadi suntu domnii situatiunei in Transilvani'a ier' mäne ori poimäne potu deveni martirii unei situatiuni nōue.

„A fostu odata o comisiune illirico-aulica in Vien'a si prin o schimbare a situatiunei se contopī in cancelari'a aulica ungara.

„Ce urmēza din tōte acestea? Dupa parerea nōstra inainte de tōte aceea, ca romānii in venitori'u sa nu se opintēasca asiā multu a agitā si propti impregiurări si partide cari nu suntu in stare a le mai fi pre multu tempu proptea sigura.“

In numerulu urmatoriu se semnaliseza caletori'a Maj. Sele in Ungari'a si in nr. 43 este dejā „T. R.” in pusetiune că sub rubric'a „Petrecerea Maj. Sele Imperatulu in Ungari'a“ sa inregistreze si urmatōrea cuventare preainalta:

„Cu bucuria salutu in vechi'a cetate a predecesoriloru Mei regesci pre atāti fii credinciosi ai iubitei Mele Ungarie si bucurosu primescu omagiulu, ce Eminent'i'a vōstra*) l'ati exprimat in numele tuturoru. Precum totu-dēun'a asiā si acum resolut'a Mea dorintia este, de a impacā dupa putintia pre popōrele corōnei Mele ung.; si acea incredere, cu care spre scopulu acest'a ve adresati cătra persōn'a Mea, garantēza ca intielegeti bine intentiunea Mea parintēsa si astfelu putemu privi cu totii cătra unu venitori'u plinu de sperantia. (Eljen!) Inca in celu mai scurtu tempu ve voi deschide aren'a, unde de o parte Eu prin legiuitii reprezentanti ai tierei voi fi incunoscintiatu despre dreptele dorintie ale populatiunei (eljen), unde inse de alta parte acele din dorintiele Mele de cari e conditiunata puterea monarchiei, potu aflā apretuire crēpta, ca in modulu acest'a, considerandu dupa cerintie drepturile si datorintiele nōstre imprumutate precum si recunoscendu limpede referintiele intrate intr'aceea la mijlocu, sa ne apropiāmu de tienti'a, cătra carea tindemu cu totii si carea singura este in stare de a asigurā bunastarea si consolidarea monarchiei intregi, si fiindu basata pre incredere imprumutata, fără indoiēla o va ascurā. Cu indoita bucuria voi veni atunci ierasi in mijloculu Dvōstre, pentrucā cu acea ocaziune solemnă la care provedinti'a cerēsca sa binevoiesca a sustienē viēt'i'a Eminentiei vōstre, sa sanctiunezu aceea, ce si acum este un'a dintre principale tiente ale dorintieloru Mele de parinte alu tierei (Eljen!)“

Cuvintele monarchulu au fostu de ajunsu spre a pricepe ori si cine ca popōrele Austriei de atunci se aflau inainte unoru prefaceri nōue. Nu se sciā inca bine carea va fi form'a nōueloru lucruri; despre cele de mainainte erā evidentu ca-si vecuise vēculu. Numerulu 48 ne aduce scirea despre schimbări in ministeri'u si despre primirea demisiunei lui Schmerling. Intr'o notitia de trei siruri si jumetate gasimu in acela'si Nr. insemnate urmatōrele: „Oficiosulu „Bécsi Hirado“ aduce unu articulu suprascriu: „Gratulatiune la epoc'a cea nōua“ in care dice, ca chiamarea la oficiu a noului „cancelariu (G. Mailatu) se pare a fi

*) Primatele Ungariei.

„prevestirea unei schimbări de sistemă.“

Intr'o corespundintia din Pest'a (Nr. 49) se dicea: „Pe aici suntemu ocupati in totu minutulu cu combinatiuni de totu felulu asupr'a acestoru stramutări grandiose in ministeri'u. Din aceste stramutări putemu vedē apriatu, ca influenti'a magiariloru in Vien'a e mai mare decātu fu de 15 ani; căci pe cāndu la 1860 si 1861 nimenea nu cutediā a visā despre ministeriulu Ungariei in intielesulu legiloru din 1848, si guvernulu Majestății Sele nici ca voiā sa auda despre uniunea Transilvaniei cu Ungari'a, astadi, celu putienu pe semne, se vede implinita de jumetate dorinti'a magiariloru.“

Plinu de ingrigire dice coresp. la altu locu in aceea'si corespundintia:

„Prin ministeriulu dlui Schmerling multu a inaintatu caus'a romăna, precum se vede in Ardēlu, si pe ici colea si in Ungari'a, dar' cu caderea acestui'a, se pōte ca a caditu si caus'a nōstra pre unu tempu indelungatu.“

Că o dorintia pia se infatisieza urmatōrele cuvinte cu care se termina unu articulu „Constitutiunea. Sanctiunarea ei cu aplicare la giurstările nōstre“:

„Va fi o norocire pentru statulu nostru, deca in fine se va gasi maistrulu, care cunoscendu-i relatiunile bine, departe de ori-ce interesu de partida si patima natiunala, sa-i dea o constitutiune, basata pre acele relatiuni, singur'a constituire statornica, si astfelu sa-lu libereze de aceste esperimentări periculose, cari numai unu inimicu alu statulu le-aru putē recomandā“

In nr.ii 61 si 66 se anuncia o conferintia nōua regnicolare si desfiintarea dietei transilvane; cea dintāiu n'a urmatu cea din urma in sa scurtu tempu a devenitu fapta implinita.

Se intielege de sine ca schimbările aceste asiā rapedi si surprinditōre au produsu cu deosebire in romanii transilvani o nedumerire fatia cu viitoriulu. Erā asiā dara la ordinea dilei intrebarea intre densii ce e de facutu?

Spre a clarificā cătu se pōte de pre scurtu pusetiunea „Tel. Rom.“ trebuie sa reamintimu ca dupa faimele despre desfiintarea dietei din Sabiiu a urmatu curendu convocarea dietei din Clusiu pre bazea legei XI din 1791 cu unele adause. Alta lege electorala pentru Transilvani'a nu esistā decātu cea dela 1863 inse numai in proiectu.

Lucru firescu ca diuaristic'a nōstra natiunale desbatea cu multu zelu atitudinea romaniloru in fati'a nōueloru schimbări. Desbaterile inse in mare parte se inverteau pre lānga lucruri secundare, desi multi, pōte toti cugetau la lucrulu principalu, la pusetiunea ce trebuī sa o aiba romānii in situatiunea cea nōua. Vomu reproduce aici parerea „T. R.“ desfasiurata in Nr. 74 (1865).

„. . . . ier' parerea nōstra este: că alegatorii romāni sa aiba program'a loru facuta si sa o dea deputatiloru loru cu insarcinarea de a se tienē strinsu de aceea si sa o trimita la diurnalele romane spre publicare.“

„Noi amu tacutu pāna acum căci ne amu tienutu de proverbiulu romanu: grab'a strica trēb'a! si nevrendu a preocupā parerea nimeni, amu vrutu a ne informā din tōte pārtile, că sa ne putemu formā unu conspectu despre convingerile politice a le barbatiloru nostri. Si eata acestu conspectu: Suntu unii, cari dicu: ca unu congresu natiunala conchiamatu de archierei s'aru primī cu celu mai mare disgustu; — alții ierasi condui de oportunitate afirma: ca archierei au primitu insarcinare a stā in fruntea causei natiunale pāna cāndu natiunea nu va deliberā altcum,

si asiā suntu datoru a conchiamā congresu; căci caus'a natiunala se pōte periclitā; la care observa alții, că Preasantiele sele sa fia lasati a-si mai vedē odata cu totu adinsulu de nenumeratele loru afaceri eclesiastice, si de tōte neajunsele si necasurile clerulu; mai suntu alții, cari afirma, ca ide'a unui congresu compus din membrii alesi, cum si prelānga unu regulamentu de afaceri aru aflā placere inse si asiā numai in acelu casu, cāndu natiunea s'aru vedē ierasi repimpinsa la anulu 1847/8; inca se mai adauge si aceea: ca ómenii nostri in ori-ce altu casu nu mai voiescu a scī de alta representatiune, decātu numai de dieta, carea sa se conchiamē pre bazea legei electorale din 1863.

Articulu din care estragemu acestea se pronuncia mai departe pentru unu congresu cu membri si presiedinti alesi; regretēza inse ca urditorii acestei pareri natiunali, n'au intrebuintiatu tōte mijlōcele possibili si legali pentru esoperarea unui congresu. Arata mai departe momentuositatea cestiunei puse de „intentiunea majestatica“, carea este mai pre susu de ori-ce critica.

„Se intielege de sine, termina articulu, ca noi amu fi voitu, că regimulu sa fia convocat acēta dieta pe bas'a legei electorali din 1863 ca legea acēt'a ni se pare mai neteda, mai drēpta si mai corespunditōre impregiurāriloru presente de cătu legea din anulu 1791 cu adausulu ei octroatu. Inse n'avemu ce face, acum astfelu remāne si sa sperāmu ca pre viitori'u va fi mai bine, de aceea cătu ne voru iertā puterile si impregiurările sa ne folosimu de dens'a că barbati romāni.“

Variatiunile acestoru idei cardinale nu le mai repetimu. Va fi de ajunsu a arată cum ideile aceste ale articulu citatu s'au realizatu in siedinti'a dela 20 Novembre 1865 in Clusiu si adeca prin cuventarea Archieppulu si Metropolitulu Siagun'a si prin votulu separatu alu deputatiloru si regalistoru romāni dela acea dieta.

In nr. 93 (1862) alu „T. R.“ este reproducu cuventarea pre care in interesulu clarificării situatiunei de atunci credemu ca nu va strică, ba va folosi deca o vomu reproduce.

Eata-o:

„Inaltu Presidiu dietalu! Eu cu predilectiunea cea mai mare amu venitu in acēt'a adunare dietale, căci convinsu sum, ca numai adunarea acēt'a dietale 'mi da mie terenulu celu legalu, de a-mi descoperi convingerile mele politice. A-si fi unu barbatu carele nu studiēza lumea, nu studiēza cele ce s'au intemplatu si se intempla in lume cāndu m'asi mirā ca o dispartitate de pareri se va aretā in convingerile deosebitiloru oratoru din adunarea acēt'a dietale. Disparitatea acēt'a de convingeri politice nici decum nu miciorēza predilectiunea mea pentru de a-mi descoperi parerile mele politice pre terenulu acest'a unicu legalu alu dietei. Disparitatea acēt'a de convingeri politice deosebite, precum mi se pare, provine de acolo, ca dupa convingerea mea nu avemu un'a condica de dreptulu publicu carea sa normeze si sa reguleze convingerile nōstre politice, pentruca unii vreau sa dica: ca condic'a de dreptulu publicu se estinde (strigări: halljuk!) numai pāna la legile anulu 1848; alții ierasi, intro cari me conumeru si eu, vreau sa dica: ca condic'a nōstra de dreptulu publicu se culmineza in articulu I. de lege alu anulu 1863/4 (ho! ho! halljuk!)

„Prelānga tōte aceste eu dicu, ca nu este tempulu pentru lupte politice, nu e tempu de a trage lini'a caracteristica intre aristocratia si democratia, intro conservatismu si liberalismu, pentruca principiulu constitu-

gie ori-ce coniventia cu injuriile preseii streine in contr'a Natiunii Române. Ori de câte ori amu avutu a ne plânge nea-mu adresatu cu tóta sinceritatea autorității nòstre legitime, solicitându dela dens'a aperare si ajutorulu necesariu. Noi israelitii români, patrioti sinceri, cu câtu ni se néga aceste simtiminte, n'amu recursu nici odata la presa straina; amu dusu si ducemu suferintiele nòstre cu resemnare, pentru că amu avutu si avemu ferm'a convinctiune ca va sosi diu'a, cându conetatiunii nostri crestini ne voru admite, din propria loru iniciativa, in mijloculu loru, cá fi adevérati ai scumpului solu pe care 'lu iubimu de o potriva.

Daca pres'a straina a creditu că trebuie să ridice vocea ei, asiá cum a facut'o dearendu, noi o atribuimu supusilorujstreini, stabiliti in tiéra, care au trimisu plângeri amicilor loru din strainatate.

Este aci loculu să protestamu in fati'a natiunii in contr'a stratagemii obicinuite, de a se inculpá totu déuna israelitii români, pentru ori ce se scrie si se face in strainatate in privint'a Romaniei. Acésta stratagama este neleala, si o denuntiamu aci natiunii odata pentru totdeuna.

Cátu despre faptul petrecutu in Vaslui, asupr'a càruia ne cereti adevèrul, noi respundemu mai întâi, că dela d-v., dela presa româna si dela guvernulu Românu asceptamu acestu adevèru. De ce nu s'a publicatu inca unu raportu oficialu? De ce nici unu diaru românu n'a publicatu inca unu singuru detaliu spre a combate alegatiunile straine?

Noi nu putemu de câtu sa ve asiguramu ca dupa informatiunile private, ce au primitu cativa dintr'ai nostri dela amicii loru din districtulu Vaslui, si din spusele deputatiunii israelite venite din Bucuresci din acelu districtu, resulta ca dupa ordinile prefectului d. Lupescu, primarii au datu ordinu locuitorilor israeliti de prin comunele rurale cá, in virtutea art. 10 din legea politiei rurale, sa capete autorizatiunea consiliurilor comunale séu să paraséca comuna in termenul de 12 ore séu 3—5 zile.

Amu vedutu aceste ordine in originalu, ele au fostu executate cu forti'a, si o mare parte din populatiunea rurala israelita, stabilita prin comune de 10—25 ani, a fostu isgonita din caminurile loru.

Aceste fapte au fostu denuntiate chiaru Camerii legiuitóre printr'o petitiune, care se pòte gasi la sectiunea respectiva; 60 familii isgonite se afla acuma in orasiulu Vaslui.

Iata ce putemu spune, si ceea ce credemu va satisfice mai multu de câtu aceea desmintire frivolá, publicata in nr. 40 dela 1 (13) Ianuarie corentu alu diarului d-v, de către nisce individi cu totul necunoscuti, si care 'si aroga inca dreptulu de a vorbi „in numele tuturoru coreligionarilor nostri din Romania.“

Ori care ar' fi rezultatulu cercetarilor ulterioare, care suntu imperiosu reclamate, protestámu de acum chiaru cu tóta taria in contra blamului ce se arunca asupr'a natiunii Române întregi, cáci ea nu pòte fi responsabilu de uneltirile d-lui prefectu N. Lupescu.

Permiteti-ne, d-le redactoru, a ve spune, ca ar' fi de datoriu preseii române patriotice, sa califice cum trebuie pe acestu d. prefectu si pe alti cá densulu, care 'si au alesu unu momentu, atátu de criticu, pentru a executá mesuri restrictive odióse.

Presa concentrédia tóta indignatiunea si tóta infierarea pe fruntea acelor'a, cari abusédia de confidenti'a natiunii spre a compromite tiér'a in aceste momente supreme.

Guvernulu departédia pe toti acesti'a.

Iar' noi, nevinovati, cruciatii-ne de imputarile de lipse de patriotizmu. Primiti d-le redactoru, asigurarea inaltei nòstre consideratiuni.

Dr. Sigmund Steiner iunior. — Dr. M. Rosenthal. — Maurice Hornstein. — Bernard Schönfeld. — Daniel Marcus. — S. Schönfeld. — Dr. Blumenfeld. Bucuresci 3 Ianuaru 1877.

Varietăți.

** Cercle de curte in Budapesta. „P. Ll.“ ne da o descriere detaiata despre o serata in castelulu regalulu unde Majestátile Loru au fostu incungiurate de ministri, de magnatii terei si de consuli puterilor loru straine. Majestatea Sea — se dice in acelu raportu — a conversatu multu cu consulu turcescu si apoi cu celu alu Germaniei.

** Denumiri. Comitetele supremu alu comit. Sabiului Fr. Wächter a denumitu pe Em. Schuller si Ioanu Moj'a ambii doctori in medicina de medici cercuali onorari.

** („Scóla Româna“) Nr. 1 din anulu acest'a are urmatoriulu cuprinsu: Anulu 1876 si scólele nòstre. — Unele idei despre necesitatea de reforme privitòrie la instructiunea sciintieloru naturale din institutetele nòstre de invetiamentu, de Dr. A. P. Alessi. — Observári asupr'a actului: Proiectu de regulamentu pentru scólele poporale si normale gr. or. din archidieceasa, de Teodoru Popu. Invetiamentulu intuitivu („Banc'a de scóla) de Petru P. Danciu. — Din computu: (Divisiunea cu cifre. O lectiune pentru clasele mijlocie ale scólei elementare). — Referintie scolare in comitatulu Sabiiu. — Epistole de pe terenulu invetiamentulu, de Camilu Anguru. — Correspondintia: Din Valea Borgaului. Invitare de prenumeratiune la „Scóla Româna“, fóiá pedagogica si didactica, edata si redactata de Ioanu Candrea si Basiliu Petri, Sabiiu. Pretiulu pe anu 5 fl., pe 1/2 2 fl. 50 cr., pe 1/4 1 fl. 25 cr. In numerulu 2 se va incepe unu: Cursu completu de fisica pentru scólele elementare.

** Multiamita publica. Tóte binefacerile, fia ácelea de insemnatate mai mare ori mai mica, românulu le scie apretiu cá celu mai pretiosu tesauru alu recunoscintiei inimei sele, dar' apoi atunci cându binefacerea 'si are óresi-care intentiune santa, elu — românulu — carele este plinu de simtieminte evlavióse, in nici unu casu nu o pòte trece cu vederea spre a nu 'si dá cea mai viua expresiune simtiementale de recunoscintia si multiamita. De e binefacerea mare ori mica, ea este binefacere, si in totu casulu merita a fi recunoscuta.

De mai multi ani poporul bisericeii nòstre a insetatu in cugetulu seu a-si procurá pentru servitiulu divinulu unu rendu de vase mai corespundietóre scopului acelor'a — de cum se afla acelea — acést'a prelânga tóta bunavointi'a loru erá imposibile intr'unu tempu atátu de scurtu a si le avé, déca nu intrevenea la mijlocu bravulu, zelosulu, si de tóta stim'a demnulu poporénu si curatore alu s-tei bisericeii de aici dlu Alesandru Danciu carele se puse in frunte oferindu din propi'a-i siatula 10 poli a 10 franci, apoi cá uniculu proprietariu alu fondinei minerarie „Tadeu“ in Botesiu 2 poli a 10 franci, càruia ii mai urmara si altii din poporu oferindu dupa putintia pâna la 40 fl. v. a.

Nu se indetali dlu D. cu atát'a, ci vedindu ca o mai departe contribuire in poporu — prelânga tóta bunavointi'a acelor'a — storsi si impilati de atátea dasdii ce se storcu de pre pelea loru e cu neputintia, 'si puse in cugetu sa se adreseze càtra marinimós'a si nobil'a societate mineraria

„Rodenpoch“ alu càrei diriginte este d-sea — dela care si cine n'a apelatu la ajutorulu ei — societátiei — inca a fostu ajutoratu — cu rogarea cá sa binevoiesca spre acestu scopu santu a votá unu ajutoriu dupa putintia, ceea ce in adunarea anuale a societátiei mentionate tienuta in 4/16 Ianuarie a. c. o si facu, carea numai decátu la vocea d-sele in unanimitate votá a se dá considerabilulu ajutoriu de 50 fl. v. a.

Acestea donuri marinimóse comitetulu parochiale romanu gr. ort. le primesce cu cea mai mare placere, si in siedinti'a de astadi decide a se exprime adenc'a sea multiamita si recunoscintia publica dlui Alesandru Danciu cá unui'a carele a facutu inceputulu cu unu ofertu atátu de frumosu, urandui dela Ddieu tatalu indurárilor tóta darea cea buna si totu darulu de susu sa incoronedie si sa binecuvinte ostenelele sele, iéra bravei si marinimósei societáti minerarie „Rodenpochu“ sa-i reverse tatalu cerescu bogatulu seu daru si binecuvintarea lui Ddieu sa fia cu membrii si fodin'a „Rodenpochu.“

Din siedinti'a comitetulu parochiale romanu gr. ort. Buciumu-Cerbu 6 Ianuaru 1877.

Pentru comitetulu parochiale Ioane Todescu parochu si presiedinte alu comitetulu.

NB. Celelalte diure românesci suntu cu totu respectulu rugate a dá locu si publicá in pretiutele loru colóne acestu multiamita publica. Todescu.

** Orasiulu Czegléd a tramisu o deputatiune la Itali'a cá sa chiamo acasa pe deputatulu loru Lud. Kossuth. Deputatiunea constá din 44 economi, 20 comercianti, 12 oficiali orasienesci, 10 meseriasi, 6 invetiatori, 3 advocati, 2 juristi, 1 ingineriu, 1 preotu, 1 apotecariu, si 1 dama proprietarésa Nyutó Iánosné cu numele, sum'a 101.

Mileticiu capetase la anulu nou in inchisóre o gratulatiune cu 101 subscrieri, si pentru acést'a diurnalele magiare in bataia de jocu 'lu titlulu „Miletics Császár“; dar' óre dupa vocabularulu internu alu aderintiloru lui Kossuth ce va sa insemneze numerulu de 101 alu membriloru deputatiunii tramise intru onórea exguvernatorului Ungariei?

** (Isvoru nou de dare.) In Americ'a, in statulu Maine, injurarea este supusa contributiunei. Duminec'a 2 dollari, in alte zile 1 doll. Venitulu acesteii contributiuni se imparte in dóue. Din jumetate se va edificá cas'a terei, din cealalta unu institutu pentru nebuni.

Noi, dice „Hon“, amu puté infiintiá din astfelu de dare trei bance nationale. Si de asta-data are dreptu „Hon“.

** Numerulu din urma alu diuarului „Der Osten“, care apare in Vien'a, contine urmatórele articole:

Az oláhok lázadnak (Români rescóla). — Revist'a politica. — Conferintia dela Constantinople. — Josu cu barbarii. — Situatiunea in Banatu. — Persecutiunile jidaniloru in Romania. — Cronic'a dilei. — Revist'a agromonica. — Economía politica. — Telegramme.

Afara de acést'a, fia-care numeru alu diuarului „Der Osten“ va avé si unu suplimentu beletristicu, cu romane, novele si ilustratiuni frumóse.

** Pres'a diuaristica in Engliter'a. — Fóiá engleza „Printers Register“ ne spune ca actualmente aparu pe insulele britanice 140 diure cotidiane, dintre care 84 diminétia, iér' 56 sér'a. Dintre acestea vinu pe Londr'a 91, pe provinciile engleze 80, pe Wales 2, pe Scoti'a 18, pe Irland'a 20 si Jersey unulu, 74 costa 1 penny iéra 54 1/2 penny.

** Prasirea gainiloru in Francia. — Eata o interesanta statistica in privint'a acést'a. Francia prescesce pe anu vre-o 40 milióne gaini, care socotite un'a cu alt'a cu pretiulu de 2 1/2 fr. da sum'a de 100 milióne franci. Din aceste 40 milióne gaini, in totu anulu se consuma a cincea parte, ceea ce face mai întâi o productiune de carne in valóre de 20 milióne franci, pre cându carnea cocosiloru ce se consuma in totu anulu aduce 5 milióne franci. Cele 40 milióne gaini daruescu in totu anulu viétia la 100 milióne pui, dintre cari 20 milióne se oprescu pentru prasila, si perindu jumetate din ei prin accidente séu prin bóla, mai remanu 10 milióne. Celelalte 80 milióne de pui, care espira jun'a loru viétia sub cutitulu bucatarului, producu câte unu francu si jumetate bucate, 120 milióne franci. Prelânga acestea mai trebuie socotite si 6 milióne cá rezultatulu pretiului mai suitu ce au claponii si pularzii, ceea ce aru dá in totalu o productiune anuala in carne pentru sum'a de 151 milióne franci. Afara de acést'a cele 40 milióne gaini mai producu pe anu fiecare câte 100 óue, adeca in totalu 4 miliarde, care socotindu oulu cu 6 centime, da sum'a de 340 milióne franci.

„U. D.“

Sciri telegrafice.

Parisi 22 Ianuaru. „Journal des Debats“ si „Moniteur“ speréza ca resbelulu se va evitá.

Constantinople 22 Ianuaru. La serata de dumineca in ambasada austro-ungarésca au subserisu toti delegatii protocolulu de incheiare. Toti delegatii pléca in decursulu septamânei acesteia.

Aici s'a respânditu faim'a, ca turcii voru incheia pacea de dreptulu cu Serbi'a si Montenegro.

Marele veziru a cercetat pre patriarhulu armeno-catolicu si a constatat crederint'a armeniloru.

Budapest'a 23 Ianuaru. Majestatea Sea a primitu adi inainte de amédi in audientie mai lungi pre ministru presiedinte ung. Col. Tisza, pre ministru presied. austriacu príncepele Auersperg si pre ministrii austriaci Lasser si Pretis. Dela trei pâna la patru óre dupa amédi a fostu sub presiedinti'a Majest. Sele consiliu de ministri. Pe bas'a acestui consiliu va avé locu mâne la Tisza o consultare din partea ministriloru de ambe pârtile.

Vien'a 23 Ianuaru. Dupa foile de séra de aici, Alecu pasi'a (príncipe Vogoride) ambasadorulu turcescu a sositu in Budapesta si astadi a avutu o convorbire mai lunga cu contele Andrassy, in carea ambasadorulu au exprimat intentiunea portiei de a incheia pace cu Serbi'a si Montenegro si a rugatu pre Andras y de a mijloci in directiunea acést'a.

Constantinople 23 Ianuaru. Din caus'a tempului neprinciosu delegati si ambasadorii au amanatu plecarea.

Pretiurile de piatia.

Sibiulu 12/24 Ianuarie. Gráu, hectolitru 75—78 kilo fl. 8—9.20, Gráumestecatu 72—74 kilo fl. 6.80—7.60; Secara 64—68 kilo fl. 5.40—6—; Orzu 63 kilo fl. 5—; Ovesu 38—42 kilo fl. 2.50—2.90; Cucuruzu 69—71 kilo fl. 3.40—4—; Cartofi 3—3.80; Samentia de cânepa fl. 12—; Mazere fl. 11—; Linte fl. 13—; Fasole fl. 6.50; Slanina 50 kilo fl. 38—; Unsóre fl. 38—; Seu brutu 50 kilo fl. 21—; Seu de luminári fl. 25—; Luminári de seu 50 kilo fl. 28—; Sapunu 50 kilo fl. 20—; Fenu 50 kilo 80—90 cr.; Fuióre de cânepa 50 kilo fl. 23—25; Lemne de focu, metru cubic fl. 3.50; Spirtu gradulu 47 1/2—60 cr.; Carne de vita, kilo 38 cr.; Carne de vitielu 50 cr.; Carne de porc 32 cr.; Carne de oaie 24 cr.; Oaie 10 darabe 30 cr.

Burs'a de Vien'a.

Din 12/24 Ianuaru 1877.

Argintu 116 90
Galbinu 5 95
Napoleonu d'auru (poli) 9 95